

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 08.03.2005, sp. zn. 21 Cdo 1951/2004, ECLI:CZ:NS:2005:21.CDO.1951.2004.1

Číslo: 21/2006

Právní věta: Má-li se za řízení ve smyslu ustanovení § 114b odst. 5 o. s. ř. za to, že žalovaný nárok uplatněný proti němu žalobou uznal, soud rozhodne podle ustanovení § 153a odst. 3 o. s. ř. rozsudkem pro uznání, i když se žalovaný ještě před vydáním rozsudku pro uznání ve věci písemně vyjádřil tak, že nárok žalobce zcela neuznává, a i když ve svém opožděném vyjádření vylíčil rozhodující skutečnosti, na nichž staví svoji procesní obranu. Jestliže žalovaný podal vyjádření ve věci až po uplynutí lhůty určené v usnesení o výzvě k vyjádření vydaném podle ustanovení § 114b odst. 1 o. s. ř., nenastane fikce uznání nároku uplatněného proti žalovanému v žalobě jen tehdy, jestliže žalovaný prokáže, že mu v podání vyjádření bránil vážný důvod, a současně, jestliže takový vážný důvod alespoň sdělil soudu ve lhůtě stanovené pro podání vyjádření nebo jestliže šlo o tak vážný důvod, který mu zabránil v tom, aby soudu byť jen sdělil, že u něj tento vážný důvod nastal (§ 114b odst. 5 o. s. ř.). Uzavření a schválení soudního smíru v průběhu odvolacího řízení nebrání skutečnost, že soud prvního stupně ve věci rozhodl (v souladu se zákonem) rozsudkem pro uznání podle ustanovení § 153a o. s. ř.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 08.03.2005

Spisová značka: 21 Cdo 1951/2004

Číslo rozhodnutí: 21

Číslo sešitu: 3

Typ rozhodnutí: Rozsudek

Hesla: Řízení před soudem

Předpisy: § 114b odst. 1 předpisu č. 99/1963Sb.

§ 114b odst. 4 předpisu č. 99/1963Sb.

§ 114b odst. 5 předpisu č. 99/1963Sb.

§ 153a odst. 3 předpisu č. 99/1963Sb.

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

Žalobce se domáhal, aby mu žalovaná zaplatila 100 465 Kč s 2% úrokem od 7. 8. 2003 do zaplacení. Žalobu zdůvodnil zejména tím, že byl u žalované zaměstnán jako „specialista rizik risk manager“, že rozhodnutím ředitele divize 9500 Speciální obchody byla tato „pozice“ s účinností od 1. 10. 2003 zrušena a že dopisem ze dne 25. 6. 2003 mu žalovaná dala výpověď z pracovního poměru podle ustanovení § 46 odst. 1 písm. c) zák. práce, podle které měl pracovní poměr účastníků skončit dnem 30. 9. 2003. Ještě v průběhu výpovědní doby mu žalovaná dne 24. 7. 2003 navrhla rozvázání pracovního poměru dohodou ke dni 31. 7. 2003; žalobce návrh žalované přijal, i když „nesouhlasil s

tím, že pracovní poměr bude ukončen dohodou bez udání důvodu a že mu nebude náležet odstupné v zákonné výši, což také uvedl do potvrzení o zaměstnání.“ I když v dohodě o rozvázání pracovního poměru ze dne 24. 7. 2003 nebylo uvedeno, že by byla uzavřena z důvodu organizačních změn, má žalobce za to, že důvodem rozvázání pracovního poměru dohodou byla organizační změna spočívající ve zrušení „pozice specialista rizik risk manager“, kterou u žalované zastával. Žalobce má vůči žalované nárok na odstupné poskytované při rozvázání pracovního poměru, které činí s přihlédnutím k čl. 29 kolektivní smlouvy platné u žalované 2,5 násobek jeho průměrného výdělku, tedy 100 465 Kč, a nic na tom nemění ani skutečnost, že mu byla na základě „návrhu na přiznání odměny z 25. 7. 2003“ žalovanou přiznána a vyplacena odměna.

O b v o d n í s o u d pro Prahu 1 usnesením ze dne 8. 10. 2003 žalovanou mimo jiné ve smyslu ustanovení § 114b o. s. ř. vyzval, aby se ve věci písemně vyjádřila, a rozsudkem ze dne 11. 12. 2003 žalované uložil, aby zaplatila žalobci 100 465 Kč s 2% úrokem od 7. 8. 2003 do zaplacení a na náhradě nákladů řízení 13 955 Kč k rukám advokátky Mgr. L. H. Dovodil, že výzva k vyjádření ve věci byla žalované spolu se žalobou doručena do vlastních rukou dne 13. 10. 2003 a že se žalovaná ve stanovené lhůtě 30 dnů (do 12. 11. 2003) ve věci písemně nevyjádřila, neboť své vyjádření odeslala faxem a podala k poštovní přepravě až dne 13. 11. 2003. Soud prvního stupně dospěl k závěru, že žalovaná „se k podané žalobě vyjádřila opožděně, v důsledku čehož nastala fikce uznání nároku;“ protože byly splněny i ostatní předpoklady uvedené v ustanovení § 114b a § 153a o. s. ř., rozhodl ve věci bez nařízení jednání rozsudkem pro uznání.

K odvolání účastníků (odvolání žalobce směřovalo pouze do výroku o náhradě nákladů řízení) M ě s t s k ý s o u d v Praze rozsudkem ze dne 7. 5. 2004 změnil rozsudek soudu prvního stupně ve výroku o náhradě nákladů řízení tak, že jejich výše činí 23 740 Kč; jinak jej v tomto výroku a ve výroku o věci samé potvrdil a rozhodl, že žalovaná je povinna zaplatit žalobci na náhradě nákladů odvolacího řízení 19 795 Kč k rukám advokátky Mgr. L. H. Odvolací soud dovodil, že usnesení soudu prvního stupně ze dne 8. 10. 2003 mělo všechny náležitosti vyžadované ustanovením § 114b o. s. ř. a že bylo žalované řádně doručeno. Marným uplynutím lhůty k vyjádření žalované ve věci (v délce 30 dnů) nastala „fikce uznání nároku uplatněného žalobou“ a vydání rozsudku pro uznání podle ustanovení § 153a odst. 3 o. s. ř. nebránila skutečnost, že žalovaná opožděně (faxovým podáním ze dne 13. 11. 2003 doplněným předložením písemného originálu) nárok žalobce „zpochybnila“. Odvolací soud současně odmítl námitku žalované, že postup podle ustanovení § 114b o. s. ř. neumožňovala povaha věci nebo okolnosti případu, s odůvodněním, že „daný spor lze kvalifikovat s ohledem na možný rozsah důkazního řízení jako středně obtížný;“ z pouhé skutečnosti, že soud prvního stupně současně žalovanou vyzval, aby se ve smyslu ustanovení § 115a o. s. ř. vyjádřila, zda souhlasí s rozhodnutím věci bez nařízení jednání, pak nelze dovozovat, že by „spor kvalifikoval jako jednoduchý.“ Protože byly splněny další předpoklady uvedené v ustanovení § 114b o. s. ř., vydal soud prvního stupně rozsudek pro uznání v souladu se zákonem.

Proti tomuto rozsudku odvolacího soudu podala žalovaná dovolání. Namítá v první řadě, že písemné vyjádření ve věci sice podala opožděně (po uplynutí lhůty 30 dnů určené v usnesení soudu prvního stupně ze dne 8. 10. 2003), ale dříve, než soud prvního stupně rozhodl o „vyvratitelné právní domněnce uznání nároku“ obsažené v ustanovení § 114b odst. 4 (správně § 114b odst. 5) o. s. ř. Vzhledem k tomu, že soud je povinen rozhodovat podle stavu v době vyhlášení rozsudku (§ 154 odst. 1 o. s. ř.), je možné rozsudek pro uznání vydat podle ustanovení § 153a odst.3 o. s. ř. jen tehdy, jestliže „žalovaný nereaguje na výzvu k vyjádření a až do vydání rozsudku pro uznání nevyvrátil tvrzení žalobce;“ opačný postup „je nutno odmítnout jakožto postup ryze formální, který vede k nepřijatelnému upřednostnění formální stránky před skutkovým stavem a ve svých důsledcích k odepření spravedlnosti a práva na spravedlivý proces zaručeného Listinou základních práv a svobod.“ Dovolatelka dále namítá, že podle ustanovení § 114b odst. 1 o. s. ř. může soud žalovanému usnesením uložit, aby se ve věci písemně vyjádřil, jen vyžadují-li to povaha věci nebo okolnosti

případu; povaha věci vyžaduje vydání tohoto usnesení tehdy, je-li zjišťování skutkového stavu věci s ohledem na předpokládané množství odlišných tvrzení účastníků a navrhovaných důkazů mimořádně obtížné, a okolnosti případu jsou dány tehdy, jsou-li tu „určité mimořádné skutečnosti“. Podle názoru dovolatelky se v posuzovaném případě „nejednalo o mimořádně obtížnou povahu věci“ (odvolací soud hodnotil spor jako „středně obtížný“) a „neexistovaly ani žádné další mimořádné skutečnosti, které by odůvodňovaly vydání usnesení podle § 114b odst. 1 o. s. ř.“ Dovolatelka rovněž soudům vytýká, že porušily svoji povinnost „pokusit se po celou dobu řízení o dosažení smíru mezi stranami sporu;“ poukazuje na to, že v době vydání rozsudku soudu prvního stupně „již existovala dohoda sporných stran ohledně návrhu znění soudního smíru“ a že soud vydáním rozsudku pro uznání „svým necitlivým a nesprávným přístupem k aplikaci práva odebral účastníkům řízení možnost dosáhnout smírného vyřešení sporu.“ Přípustnost dovolání žalovaná dovozuje z ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř., neboť je třeba posoudit otázku, zda soud může „rozhodnout rozsudkem pro uznání, jestliže před vydáním rozsudku, byť opožděně, obdrží vyjádření žalovaného, z něhož plyne, že žalovaný nárok žalobce neuznává,“ a navrhuje, aby odvolací soud rozsudky soudů obou stupňů zrušil a aby věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

Žalobce navrhl, aby odvolací soud dovolání zamítl. Uvedl, že soud prvního stupně žalovanou vyzval k podání písemného vyjádření ve věci v souladu s ustanovením § 114b o. s. ř. a že žalovaná, ačkoliv byla „řáděně poučena o důsledku nečinnosti, nedostála ve lhůtě svým povinností a ani se v této lhůtě neomluvila vážným důvodem.“ Ve věci proto nastala fikce uznání nároku, který je předmětem řízení, a soud byl povinen podle ustanovení § 153b odst. 3 o. s. ř. rozhodnout ve věci rozsudkem pro uznání, aniž by mohl přihlídnout k opožděnému vyjádření žalované. Uvedený postup nelze považovat za „odepření spravedlnosti či práva na spravedlivý proces,“ neboť „zcela koresponduje právě s právem zaručeným Listinou základních práv a svobod, tj. s právem každého účastníka řízení, aby věc byla projednána bez zbytečných průtahů.“ Žalobce se totožňuje s názorem odvolacího soudu o tom, že povaha a okolnosti projednávané věci vyžadovaly vydání usnesení podle ustanovení § 114b odst. 1 o. s. ř., a považuje napadený rozsudek za správný.

N e j v y š š í s o u d dovolání zamítl.

Z odůvodnění:

Nejvyšší soud jako soud odvolací (§ 10a o. s. ř.) po zjištění, že dovolání proti pravomocnému rozsudku odvolacího soudu bylo podáno ve lhůtě uvedené v ustanovení § 240 odst. 1 o. s. ř., se nejprve zabýval otázkou přípustnosti dovolání.

Dovoláním lze napadnout pravomocná rozhodnutí odvolacího soudu, pokud to zákon připouští (§ 236 odst. 1 o. s. ř.).

Podmínky přípustnosti dovolání proti rozsudku odvolacího soudu jsou obsaženy v ustanovení § 237 o. s. ř.

Dovolání je přípustné proti rozsudku odvolacího soudu, jímž bylo změněno rozhodnutí soudu prvního stupně ve věci samé (§ 237 odst. 1 písm. a/ o. s. ř.) nebo jímž bylo potvrzeno rozhodnutí soudu prvního stupně, kterým soud prvního stupně rozhodl ve věci samé jinak než v dřívějším rozsudku (usnesení) proto, že byl vázán právním názorem odvolacího soudu, který dřívější rozhodnutí zrušil (§ 237 odst. 1 písm. b/ o. s. ř.), anebo jímž bylo potvrzeno rozhodnutí soudu prvního stupně, jestliže dovolání není přípustné podle ustanovení § 237 odst. 1 písm. b) o. s. ř. a odvolací soud dospěje k závěru, že napadené rozhodnutí má ve věci samé po právní stránce zásadní význam (§ 237 odst. 1 písm. c/ o. s. ř.); to neplatí ve věcech, v nichž dovoláním dotčeným výrokem bylo rozhodnuto o peněžitém plnění nepřevyšujícím 20 000 Kč a v obchodních věcech 50 000 Kč, přičemž se nepřihlíží k příslušenství pohledávky (§ 237 odst. 2 písm. a/ o. s. ř.), a ve věcech upravených zákonem o rodině,

ledaže jde o rozsudek o omezení nebo zbavení rodičovské zodpovědnosti nebo pozastavení jejího výkonu, o určení (popření) rodičovství nebo o nezrušitelné osvojení (§ 237 odst. 2 písm. b/ o. s. ř.).

Žalovaná dovoláním napadá rozsudek odvolacího soudu ve výroku, jímž byl potvrzen rozsudek soudu prvního stupně ve věci samé. Podle ustanovení § 237 odst. 1 písm. b) o. s. ř. dovolání není přípustné, a to již proto, že ve věci nebylo soudem prvního stupně vydáno rozhodnutí ve věci samé, které by bylo odvolacím soudem zrušeno. Dovolání žalované proti rozsudku odvolacího soudu tedy může být přípustné jen při splnění předpokladů uvedených v ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř.

Rozhodnutí odvolacího soudu má po právní stránce zásadní význam ve smyslu ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř. zejména tehdy, řeší-li právní otázku, která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo která je odvolacími soudy nebo dovolacím soudem rozhodována rozdílně, nebo řeší-li právní otázku v rozporu s hmotným právem (§ 237 odst. 3 o. s. ř.).

Dovolací soud je při přezkoumání rozhodnutí odvolacího soudu zásadně vázán uplatněnými dovolacími důvody (srov. § 242 odst. 3 o. s. ř.); vyplývá z toho mimo jiné, že při zkoumání, zda napadené rozhodnutí odvolacího soudu má ve smyslu ustanovení § 237 odst. 3 o. s. ř. ve věci samé po právní stránce zásadní právní význam, může posuzovat jen takové právní otázky, které dovolatel v dovolání označil.

Přípustnost dovolání podle ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř. není založena již tím, že dovolatel tvrdí, že napadené rozhodnutí odvolacího soudu má ve věci samé po právní stránce zásadní význam. Přípustnost dovolání nastává tehdy, jestliže dovolací soud za použití hledisek, příkladmo uvedených v ustanovení § 237 odst. 3 o. s. ř., dospěje k závěru, že napadené rozhodnutí odvolacího soudu ve věci samé po právní stránce zásadní význam skutečně má.

V projednávané věci odvolací soud řešil mimo jiné právní otázku, zda soud rozhodne o věci rozsudkem pro uznání podle ustanovení § 153a odst. 3 o. s. ř. v případě, že žalovaného vyzval podle ustanovení § 114b o. s. ř., aby se ve věci písemně vyjádřil, a že se žalovaný ve věci bez vážného důvodu nevyjádří sice včas (ve stanovené lhůtě), ale ještě před vydáním rozsudku pro uznání. Uvedená právní otázka dosud nebyla v rozhodování dovolacího soudu vyřešena. Vzhledem k tomu, že její posouzení bylo pro rozhodnutí projednávané věci významné (určující), představuje napadený rozsudek odvolacího soudu rozhodnutí, které má ve věci samé po právní stránce zásadní význam. Dovolací soud proto dospěl k závěru, že dovolání proti rozsudku odvolacího soudu je přípustné podle ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř.

Po přezkoumání rozsudku odvolacího soudu ve smyslu ustanovení § 242 o. s. ř., které provedl bez jednání (§ 243a odst. 1, věta první, o. s. ř.), Nejvyšší soud dospěl k závěru, že dovolání není opodstatněné.

Vyžaduje-li to povaha věci nebo okolnosti případu, může předseda senátu, s výjimkou věcí, v nichž nelze uzavřít a schválit smír (§ 99 odst. 1 a 2 o. s. ř.), a věcí uvedených v § 118b a § 120 odst. 2 o. s. ř., místo výzvy podle § 114a odst. 2 písm. a) o. s. ř., nebo nebylo-li takové výzvě řádně a včas vyhověno, žalovanému usnesením uložit, aby se ve věci písemně vyjádřil a aby v případě, že nárok uplatněný v žalobě zcela neuzná, ve vyjádření vylíčil rozhodující skutečnosti, na nichž staví svoji obranu, a k vyjádření připojil listinné důkazy, jichž se dovolává, popřípadě označil důkazy k prokázání svých tvrzení; k podání vyjádření určí lhůtu, která nesmí být kratší než 30 dnů od doručení usnesení (srov. § 114b odst. 1 o. s. ř.).

Usnesení podle ustanovení § 114b odst. 1 o. s. ř. nelze vydat nebo doručit po prvním jednání ve věci (srov. § 114b odst. 3 o. s. ř.).

Usnesení podle ustanovení § 114b odst. 1 o. s. ř. musí být žalovanému doručeno do vlastních rukou, náhradní doručení je vyloučeno; usnesení nesmí být žalovanému doručeno dříve než žaloba (srov. § 114b odst. 4 o. s. ř.).

Jestliže se žalovaný bez vážného důvodu na výzvu soudu podle ustanovení § 114b odst. 1 o. s. ř. včas nevyjádří a ani ve stanovené lhůtě soudu nesdělí, jaký vážný důvod mu v tom brání, má se za to, že nárok, který je proti němu žalobou uplatňován, uznává; o tomto následku (§ 153a odst. 3 o. s. ř.) musí být poučen (srov. § 114b odst. 5 o. s. ř.).

Má-li se za to, že žalovaný nárok, který je proti němu žalobou uplatňován, uznal (§ 114b odst. 5 o. s. ř.), rozhodne soud rozsudkem pro uznání (srov. § 153a odst. 3 o. s. ř.).

Usnesení podle ustanovení § 114b odst. 1 o. s. ř. je právním prostředkem přípravy jednání, kterou soud v občanském soudním řízení provádí se záměrem (srov. § 114a odst. 1 o. s. ř.), aby bylo možné věc rozhodnout zpravidla při jediném jednání.

Vyzve-li soud žalovaného podle ustanovení § 114b o. s. ř., aby se ve věci písemně vyjádřil, žalovaný výzvě soudu vyhoví tím, že se ve stanovené lhůtě písemně vyjádří, zda nárok uplatněný v žalobě uznává, a to zcela, zčásti nebo co do základu. Uzná-li nárok uplatněný v žalobě zcela, nemusí písemné vyjádření obsahovat žádné další údaje. V případě, že nárok zcela neuzná (tj. uzná-li nárok jen zčásti nebo co do základu, popřípadě jej neuzná vůbec), musí písemné vyjádření obsahovat též vyličení rozhodujících skutečností, na nichž staví svoji obranu proti nároku uplatněnému v žalobě, popřípadě označení důkazů, jejichž provedení navrhuje k prokázání svých tvrzení. Vyličením rozhodujících skutečností žalovaný reaguje na to, co o skutečnostech významných pro rozhodnutí ve věci tvrdil žalobce; obrana žalovaného spočívá v tom, že ačkoliv pravdivost některých tvrzení žalobce může potvrzovat vyvrací svými konkrétními údaji pravdivost jiných tvrzení žalobce, popřípadě že uvádí další skutečnosti, které žalobce netvrdil, na jejichž základě by spor měl vyznít v jeho prospěch. Svoji obranu proti nároku uplatněnému v žalobě nemusí žalovaný rozvádět do všech podrobností a výslovně se vyjadřovat ke všem tvrzením žalobce; postačí, jestliže postaví proti tvrzením žalobce alespoň taková svá tvrzení o rozhodujících skutečnostech, z nichž vyplývá základ jeho obrany proti žalobě, tedy jestliže uvede přinejmenším takové skutečnosti, které, budou-li také prokázány, mohou vést k tomu, že bude (může) mít ve sporu alespoň částečný úspěch.

Soudem určenou lhůtu k podání písemného vyjádření ve věci, která nesmí být kratší než 30 dnů, žalovaný dodrží, jestliže před jejím uplynutím podá vyjádření u soudu nebo je odevzdá orgánu, který má povinnost je soudu doručit (například u držitele poštovní licence). Nemůže-li žalovaný z vážných důvodů podat ve stanovené lhůtě písemné vyjádření ve věci, zákon mu ukládá, aby to ještě před uplynutím lhůty sdělil soudu; ve svém oznámení musí uvést důvod, který mu v podání písemného vyjádření brání, a musí být připraven tento důvod na výzvu soudu prokázat. Jestliže žalovanému brání v podání písemného vyjádření ve věci vážný důvod, avšak ve stanovené lhůtě soudu nesdělí, o jaký vážný důvod jde, má to pro něj stejné procesní následky, jako kdyby písemné vyjádření vůbec bez vážného důvodu nepodal; výjimku z tohoto pravidla představuje pouze případ, že jde o tak vážný důvod, který žalovanému neumožňuje ani to, aby soudu sdělil, že u něj nastal vážný důvod, který mu brání podat ve stanovené lhůtě písemné vyjádření.

Jestliže se žalovaný na výzvu obsaženou v usnesení vydaném podle § 114b o. s. ř. bez vážného důvodu ve stanovené lhůtě nevyjádří ve věci a ani před uplynutím této lhůty soudu nesdělí, jaký vážný důvod mu v tom brání, nenastává jak se mylně domnívá dovolatelka vyvratitelná právní domněnka uznání nároku, neboť ustanovení § 114b nebo § 153a o. s. ř. a ani jiné zákonné ustanovení nepřipouští důkaz opaku (tedy prokázání toho, že k uznání nároku žalovaným ve skutečnosti nedošlo). S marným uplynutím lhůty, kterou soud stanovil žalovanému pro písemné vyjádření ve věci, ustanovení § 114b odst. 5 o. s. ř. spojuje jak vyplývá z jeho znění fikci, že nárok, který byl proti němu

uplatněn v žalobě, zcela uznává. Na základě této fikce uznání nároku pak soud rozhodne v neprospěch žalovaného rozsudkem pro uznání (§ 153a odst. 3 o. s. ř.), neboť její účinky jestliže opravdu nastala za řízení nelze vyvrátit a nezanikají ani uplynutím času; na tom, že nastala fikce uznání nároku uplatněného žalobou, proto nic nemohou změnit okolnosti, že se žalovaný opožděně ve věci písemně vyjádřil, že nárok žalobce v tomto vyjádření zcela (v plném rozsahu) neuznal a že v opožděném vyjádření vylíčil rozhodující skutečnosti, na nichž staví svoji procesní obranu.

Opožděně podané vyjádření ve věci může mít, jak vyplývá z výše uvedeného, právní význam jen tehdy, jestliže žalovaný prokáže, že mu v tom bránil vážný důvod, a současně jestliže takový vážný důvod alespoň sdělil soudu ve lhůtě stanovené pro podání vyjádření nebo jestliže u něj šlo o tak vážný důvod, který mu zabránil, aby soudu byť jen sdělil, že u něj nastal vážný důvod, který mu brání podat včas písemné vyjádření; pak ovšem nenastává jak vyplývá z ustanovení § 114b odst. 5 o. s. ř. fikce uznání nároku uplatněného proti žalovanému v žalobě.

S dovolatelkou lze souhlasit v tom, že pro rozsudek je rozhodující stav v době jeho vyhlášení (srov. § 154 odst. 1 o. s. ř.). V případě, že za řízení nastala ve smyslu ustanovení § 114b o. s. ř. fikce uznání nároku, kterou nelze (pomocí důkazu opaku) vyvrátit a na jejíž účinky nemá vliv ani skutečnost, že se žalovaný ve věci opožděně písemně vyjádřil, soud postupuje v souladu s ustanovením § 154 odst. 1 o. s. ř., jestliže na jejím základě rozhodne podle ustanovení § 153a odst. 3 o. s. ř. rozsudkem pro uznání. S ohledem na právní následky fikce uznání nároku žalovaným zákon proto ani nepožaduje, aby soud jen pro vydání rozsudku pro uznání nařizoval jednání (srov. § 153a odst. 4 o. s. ř.).

Z uvedených důvodů dospěl Nejvyšší soud k závěru, že, má-li se za řízení ve smyslu ustanovení § 114b odst. 5 o. s. ř. za to, že žalovaný nárok uplatněný proti němu žalobou uznal, soud rozhodne podle ustanovení § 153a odst. 3 o. s. ř. rozsudkem pro uznání, i když se žalovaný ještě před vydáním rozsudku pro uznání ve věci písemně vyjádřil tak, že nárok žalobce zcela neuznává, a i když ve svém opožděném vyjádření vylíčil rozhodující skutečnosti, na nichž staví svoji procesní obranu.

Uvedený závěr nelze důvodně odmítat s poukazem, že jde o „postup ryze formální“. Byla-li za řízení stanovena účastníku lhůta, v níž má provést stanovený procesní úkon, a spojuje-li zákon s jeho zmeškáním právní následky, nemůže být nepochybně v rozporu s právem na spravedlivý proces (čl. 36 odst. 1 Listiny práv a základních svobod a čl. 6 odst. 1 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod) postup soudu, kterým přijme těmto právním následkům odpovídající opatření. V případě, že za řízení nastala ve smyslu ustanovení § 114b odst. 5 o. s. ř. fikce uznání nároku uplatněného proti žalovanému v žalobě, je v souladu s pravidly spravedlivého procesu, jestliže soud z nečinnosti žalovaného vyvodí zákonu odpovídající závěry, tedy jestliže ve věci rozhodne v neprospěch žalovaného rozsudkem pro uznání.

V projednávané věci žalovaná na výzvu soudu prvního stupně k podání písemného vyjádření ve věci, učiněnou ve smyslu ustanovení § 114b o. s. ř. usnesením ze dne 8. 10. 2003, včas nereagovala a ve věci se písemně vyjádřila opožděně, aniž by byť jen tvrdila, že by jí ve včasném vyjádření bránil vážný důvod. Za této situace (správnost zjištění soudů v tomto směru dovolatelka nepochybně) soudy obou stupňů správně dovodily, že nastala podle ustanovení § 114b odst. 5 o. s. ř. fikce uznání nároku uplatněného proti žalované v žalobě a že podle této fikce muselo být ve věci rozhodnuto v prospěch žalované rozsudkem pro uznání.

V ustálené judikatuře soudů byl přijat závěr, že povaha věci vyžaduje vydání usnesení podle § 114b o. s. ř. zejména tehdy, je-li zjišťování skutkového stavu věci s ohledem na předpokládané množství odlišných tvrzení účastníků a navrhovaných důkazů mimořádně obtížné, a kdy bez znalosti stanoviska žalovaného nelze první jednání připravit tak, aby při něm bylo zpravidla možné věc rozhodnout, že okolnosti případu odůvodňují vydání usnesení podle § 114b o. s. ř. v zejména takovém sporu, kdy dosavadní poznatky ukazují, že ačkoliv by podle své povahy nemuselo jít o věc z hlediska

zjišťování skutkového stavu mimořádně obtížnou tu jsou takové mimořádné skutečnosti, které vedou k závěru, že bez písemného vyjádření žalovaného ve věci nemůže být první jednání připraveno tak, aby při něm mohlo být zpravidla o sporu rozhodnuto, a že ve zcela jednoduchých věcech, které nevyžadují podrobnější a rozsáhlejší přípravu jednání, je vydání usnesení podle § 114b o. s. ř. vyloučeno (srov například usnesení Nejvyššího soudu ze dne 12. 8. 2004, sp. zn. [21 Cdo 1109/2004](#), které bylo uveřejněno pod č. 173 v časopise Soudní judikatura, ročník 2004).

V posuzovaném případě bylo již z obsahu žaloby zřejmé, že se názory účastníků na řadu skutečností, které jsou pro právní posouzení věci rozhodující, značně odlišují, a že tedy bez znalosti stanoviska žalovaného nebude možné připravit jednání tak, aby bylo možné věc rozhodnout při jediném jednání. Bez ohledu na to, jak „obtížnost sporu“ hodnotil odvolací soud, je již z uvedeného nepochybné, že povaha věci vyžadovala, aby žalovaná byla vyzvána k písemnému vyjádření ve věci postupem podle ustanovení § 114b o. s. ř. Soudu prvního stupně proto nelze důvodně vytýkat, že usnesením ze dne 8. 10. 2003 žalovanou ve smyslu ustanovení § 114b o. s. ř. vyzval k písemném vyjádření ve věci.

Důvodná není ani námitka žalované, že by vydáním rozsudku pro zmeškání byla účastníkům „odebrána možnost dosáhnout smírného vyřešení sporu.“

Soudní smír mohou účastníci uzavřít nejen za řízení před soudem prvního stupně, ale i za odvolacího řízení (srov. § 211 a § 99 o. s. ř.); dojde-li k soudnímu smíru za odvolacího řízení, odvolací soud změnil rozhodnutí soudu prvního stupně tehdy, jestliže smír schválí (§ 220 odst. 3 o. s. ř.). Uzavření a schválení soudního smíru za odvolacího řízení nebrání ani to, že soud prvního stupně ve věci rozhodl (v souladu se zákonem) rozsudkem pro zmeškání podle ustanovení § 153a o. s. ř. Jen z tohoto důvodu totiž soudní smír nemůže být v rozporu s právními předpisy a účastníci mohou skončit řízení soudním smírem, i když za řízení žalovaný uznal nárok, který byl proti němu uplatněn žalobou, nebo se má ve smyslu ustanovení § 114b odst. 5 o. s. ř. za to, že tento nárok uznal.

V projednávané věci účastníci tedy mohli uzavřít soudní smír i za odvolacího řízení, přestože soud prvního stupně ve věci rozhodl rozsudkem pro uznání, jestliže měli na skončení řízení tímto způsobem zájem. Protože tak jak vyplývá z obsahu spisu neučinili, nelze nyní dovozovat, že by jim za řízení před soudy „byla odebrána možnost dosáhnout smírného vyřešení sporu.“

Z uvedeného vyplývá, že rozsudek odvolacího soudu je z hlediska uplatněných dovolacích důvodů správný. Protože nebylo zjištěno, že by rozsudek odvolacího soudu byl postižen některou z vad uvedených v ustanovení § 229 odst. 1 o. s. ř., § 229 odst. 2 písm. a) a b) o. s. ř. nebo v § 229 odst. 3 o. s. ř. anebo jinou vadou, která by mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci, Nejvyšší soud dovolání žalované podle ustanovení § 243b odst. 2, části věty před středníkem, o. s. ř. zamítl.

V dovolacím řízení vznikly žalobci náklady, které spočívají v odměně za zastupování advokátkou ve výši 9785 Kč (srov. § 3 odst. 1 bod 5., § 10 odst. 3, § 16 odst. 2 a § 18 odst. 1 vyhlášky č. 484/2000 Sb. ve znění vyhlášek č. 49/2001 Sb., č. 110/2004 Sb. a č. 617/2004 Sb.) a v paušální částce náhrad výdajů ve výši 75 Kč (srov. § 13 odst. 3 vyhlášky č. 177/1996 Sb. ve znění vyhlášek č. 235/1997 Sb., č. 484/2000 Sb., č. 68/2003 Sb. a č. 618/2004 Sb.), tedy celkem ve výši 9860 Kč. Protože dovolání žalované bylo zamítnuto, soud jí ve smyslu ustanovení § 243b odst. 5, věty první, § 224 odst. 1 a § 142 odst. 1 o. s. ř. uložil, aby tyto náklady žalobci nahradila; ve smyslu ustanovení § 149 odst. 1 o. s. ř. je žalovaná povinna náhradu nákladů řízení zaplatit k rukám advokátky, která žalobce v tomto řízení zastupovala.